

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI KORKEAKOULUOPISKELIJOIDEN RUOKAILUN TUKEMISEN PERUSTEISTA**1. Asian tausta ja keskeiset ehdotukset**

Opintotukilain (65/1994) 49 §:ssä säädetään korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemisesta siten, että Kansaneläkelaitos huolehtii korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemiseen tarkoitettun valtion talousarvioon varatun määrärahan rajoissa tuen myöntämisestä opiskelijaravintoloiden pitäjille ja muusta tähän liittyvästä hallinnosta. Valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään perusteista, joita noudatetaan myönnettäessä valtionavustuksia. Valtionavustuslain 8 §:n mukaan tarkempia säännöksiä lain soveltamisalaan kuuluvan valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetus korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemisen perusteista (54/2012) on annettu 2.2.2012 ja se on tullut voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2012. Asetusta sovelletaan myönnettäessä opintotukilain 49 §:ssä tarkoitettua valtionavustusta opiskelijaravintoloille korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemiseen ja muualla kuin korkeakoulun tiloissa sijaitsevan opiskelijaravintolan tilojen ja kiinteiden laitteiden kustannuksiin.

Valtion talousarvion momentilla 29.70.57 *Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki* on varattu määräraha korkeakouluopiskelijoiden ateriatukeen. Vuoden 2020 talousarviossa momentille on varattu 31 620 000 euron arviomääräraha. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen opiskelijaravintoloille Suomessa suomalaisessa korkeakoulussa alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa, ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden sekä opintotukeen oikeuttaviin korkeakoulujen ammatillisiin täydennyskoulutusohjelmiin, erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka ammatilliseen kelpoisuuteen tai virkakelpoisuuteen tähtääviin lisäopintoihin osallistuvien opiskelijoiden aterioiden hinnan alentamiseksi 1,94 eurolla ateriala kohti. Muualla kuin korkeakoulun tiloissa sijaitsevan opiskelijaravintolan pitäjälle voidaan lisäksi myöntää ylimääräistä avustusta enintään 1 euroa ateriala kohti opiskelijaruokailusta aiheutuviin tila- ja laitekustannuksiin. Ateriala kohtaisen avustuksen määrä ateriala kohti on ollut 1.1.2013 alkaen 1,94 euroa.

Ehdotetussa asetuksessa säädettäisiin korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemisen perusteista pääosin nykytilaa vastaavasti. Asetuksen käsitteistöä selkeytettäisiin ja asetuksen soveltamisala (1 §) olisi ehdotuksen mukaan pääosin sama kuin nykyisin. Avustuksella ei voitaisi kuitenkaan alentaa ammattikorkeakoululain 13 §:ssä, yliopistolain 9 §:ssä tai poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 20 §:ssä säädettyyn tilauskoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden aterioiden hintaa, koska tilauskoulutuksen kustannukset rahoittaa koulutuksen tilaaja. Voimassa olevan asetuksen mukaan avustukseen oikeuttavan lounaan enimmäishinta on 4,54 euroa ja erikoisannoksen hinta vähintään 5,69 ja enintään 6,89 euroa. Opiskelija-aterioiden enimmäishintoihin ehdotetaan noin 11 prosentin korotusta, joka vastaa Matkailu- ja Ravintolapalvelut ry:n (Mara ry) ja Palvelualojen ammattiliiton (PAM ry) liiton tekemää ehdotusta.

2. Nykytila

Voimassa olevan asetuksen 1 §:n mukaan asetusta sovelletaan myönnettäessä opintotukilain 49 §:ssä tarkoitettua valtionavustusta opiskelijaravintoloille opiskelija-aterian hinnan alentamiseksi (*ateriakohtainen avustus*) ja muualla kuin korkeakoulun tai sen ylläpitäjän hallinnassa olevissa tai omistamissa tiloissa sijaitsevien opiskelijaravintolan tilojen ja kiinteiden laitteiden kustannuksiin (*ylimääräinen avustus*).

Korkeakoulut päättävät opiskelijaravintoloiden valinnasta tarjouskilpailun perusteella itsenäisesti. Vakiintuneen käytännön mukaisesti korkeakoulut ovat rahoittaneet määrärahojensa puitteissa opiskeljaruokailuun tarvittavat tilat ja kiinteät laitteet ja antaneet ne ravintolanpitäjän käyttöön maksutta samanlaisin periaattein, joita on vakiintuneesti sovellettu henkilöstöruokailussa. Opiskeljaruokailu voidaan järjestää myös muualla kuin korkeakoulun tiloissa. Muualla kuin korkeakoulun tiloissa toimivat ravintolat ovat vuokranneet toimitilat yksityisiltä, julkisomisteisilta tai osittain julkisomisteisilta kiinteistöyhtiöiltä. Muualla kuin korkeakoulujen tiloissa sijaitsevalle opiskelijaravintolalle on myönnetty ylimääräistä avustusta, jonka tarkoituksena on saattaa korkeakoulun tiloissa ja muissa tiloissa sijaitsevat ravintolat toimintaedellytysten osalta samaan asemaan. Järjestelmä on näin turvannut korkeakouluopiskelijoille kohtuuhintaisen opiskelija-aterian yhdenvertaisin edellytyksin. Jos samassa kiinteistössä korkeakoulun kanssa toimii useita julkisia virastoja ja laitoksia tai yrityksiä, joiden henkilökunta käyttää samaa ravintolaa, tilaa ei katsota pelkästään korkeakoulun tilaksi. Tällöin ravintolalle on voitu poikkeuksellisesti myöntää ylimääräistä avustusta. Arvioinnissa on otettu huomioon, kuinka suuri osuus kiinteistöstä on korkeakoulun hallinnassa, kuinka suuri osa ravintolan ruokailijoista on korkeakouluopiskelijoita ja kuinka lähellä opetustiloja ravintolatila sijaitsee.

Avustusta voidaan myöntää 2 momentin mukaan alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa, ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden sekä opintotukeen oikeuttaviin korkeakoulujen ammatillisiin täydennyskoulutusohjelmiin, erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka ammatilliseen kelpoisuuteen tai virkakelpoisuuteen tähtääviin lisäopintoihin osallistuvien opiskelijoiden aterioiden hinnan alentamiseksi

Ateriakohtaisen avustuksen myöntämisedellytykset

Voimassa olevan asetuksen 2 §:n mukaan ateriakohtaisen avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että ravintolatoiminta on tarpeellista riittävien ruokailumahdollisuuksien järjestämiseksi opiskelijoille, ravintolatoiminta järjestetään tarkoituksenmukaisella tavalla, opiskelija-ateria täyttää laadultaan yleiset terveydelliset ja ravitsemukselliset vaatimukset, ravintolanpitäjä perii opiskelija-ateriasta enintään tässä asetuksessa vahvistetun enimmäishinnan alennettuna ateriaturun määrällä, ja opiskelija-aterian alentamaton hinta ei ylitä ravintolan muilta asiakkailta samanlaisesta ateriakokonaisuudesta perittävää arvonlisäverotonta hintaa.

Pykälän mukaan avustuksen saamisen keskeisenä edellytyksenä on, että ravintolatoiminta on tarpeellista riittävien ruokailumahdollisuuksien järjestämiseksi opiskelijoille, ja että ravintolatoiminta järjestetään tarkoituksenmukaisella tavalla. Näiden perusteiden toteutumisesta Kansaneläkelaitos pyytää asianomaisen korkeakoulun lausunnon ennen ravintolan hyväksymistä tuen piiriin. Lausunnossa korkeakoulu perustelee ravintolatoiminnan tarpeellisuutta riittävien ruokailumahdollisuuksien järjestämiseksi tuomalla esille, millaista opetusta kyseisessä yksikössä järjestetään ja kuinka suuri opiskelijamäärä yksikössä opiskelee.

Jos avustusta hakeva ravintola ei sijaitse korkeakoulun tiloissa, tulee lausunnossa mainita, miksi avustusta on tarpeellista myöntää korkeakoulun ulkopuolella toimivalle ravintolalle. Perusteena voi olla esimerkiksi harjoittelumahdollisuuksien turvaaminen, opetustilojen sijainti, tai nykyisen ravintolan käyttäjämäärä. Lausunnossa tulisi ottaa kantaa myös siihen, onko ravintolatoiminta järjestetty tarkoituksenmukaisella tavalla, niin että opiskelijoiden on mahdollista ruokailla ravintolassa sujuvasti ja että ravintolan tilat ovat asianmukaiset opiskelijaruokailun järjestämiseen. Korkeakoulu voi myös olla puoltamatta ravintolan hakemusta.

Lisäksi opiskelija-aterian tulee täyttää laadultaan yleiset terveydelliset ja ravitsemukselliset vaatimukset. Tarkoitus on, että opiskelija-aterian taso vastaa henkilöstöruokailussa yleensä vaadittavaa tasoa. Korkeakouluopiskelijoiden ruokailusuosituksessa - Terveyttä ruoasta vuodelta 2016 käsitellään ravitsemissuosituksia, opiskelija-aterian hinta- ja laatukriteereitä, korkeakoulun, opiskelijoiden ja ravintolanpitäjän välistä yhteistyötä ja opiskelijaruokailun roolia kansanterveyden edistäjänä. Suosituksessa otetaan kantaa myös tuen piiriin kuuluviin ateriakokonaisuuksiin.

Ravintolanpitäjä voi periä opiskelija-ateriasta enintään asetuksessa vahvistetun enimmäishinnan alennettuna ateriatuen määrällä, eikä opiskelija-aterian alentamaton hinta voi ylittää ravintolan muilta asiakkailta samanlaisesta ateriakokonaisuudesta perittävää arvonlisäverotonta hintaa.

Ylimääräisen avustuksen myöntämisen edellytykset

Voimassa olevan asetuksen 3 §:n mukaan ylimääräisen avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että opiskelijaravintolan pitäjälle on myönnetty 2 §:n mukaista ateriakohtaista avustusta, opiskelijaravintolan tilojen ja kiinteiden laitteiden kustannuksia ei rahoiteta pääosin julkisista varoista, sekä opiskelijaruokailun osuus ravintolan liikevaihdosta on vähintään 10 prosenttia.

Ylimääräistä avustusta myönnetään tiloista ja kiinteistä laitteista aiheutuvien kustannusten kattamiseen silloin, kun opiskelijaravintolan pitäjälle on myönnetty 2 §:n mukaista ateriakohtaista avustusta. Lisäksi edellytyksenä on, että opiskelijaravintolan tilojen ja kiinteiden laitteiden kustannuksia ei rahoiteta pääosin julkisista varoista. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun tilat sijaitsevat kunnan tai kuntayhtymän omistamissa tiloissa, joiden rakentamiseen ja ylläpitämiseen maksetaan valtionosuutta. Ylimääräisellä avustuksella ei ole tarkoitus korvata käytettävissä olevaa muuta julkista rahoitusta. Julkisista varoista on katsottu rahoitettavan esimerkiksi muiden oppilaitosten tiloissa, julkisten sairaaloiden, kuntien virastojen ja laitosten tiloissa sijaitsevien ravintoloiden tilojen ja kiinteiden laitteiden kustannuksia. Yrityksille suunnattujen, kuntien kiinteistöyhtiöiden tiloissa sijaitsevien ravintoloiden oikeutta ylimääräiseen avustukseen on arvioitu tapauskohtaisesti.

Ylimääräisen avustuksen määrässä otetaan myös huomioon tilojen muu käyttö ja siitä saatavat tulot siten, että avustuksen piiriin pääsee, kun opiskelijaruokailun osuus ravintolan liikevaihdosta on vähintään 10 prosenttia. Käytännössä avustuslaskelmassa otetaan huomioon vain opiskelijaruokailusta aiheutuvat kustannukset suhteessa liikevaihtoon.

Avustukseen oikeuttavat ateriat ja niiden enimmäishinnat

Voimassa olevan asetuksen 4 §:ssä säädetään avustukseen oikeuttavista aterioista ja niiden enimmäishinnoista. Pykälän mukaan avustukseen oikeuttavan lounaan enimmäishinta on 4,54 euroa ja erikoisannoksen hinta vähintään 5,69 ja enintään 6,89 euroa.

3. Nykytilan arviointi

Korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemisen perusteista annettu valtioneuvoston asetus on tullut voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2012. Tuolloin asetuksen soveltamisalassa määriteltiin aiempaa tarkemmin korkeakoulun tila ja korkeakouluopiskelijat, joiden aterioiden hinnan alentamiseksi avustusta myönnetään. Ateriakohtaisen avustuksen ja ylimääräisen avustuksen myöntämisedellytykset säilyivät pääosin samoina. Lisäksi ylimääräisen avustuksen ehtoja täsmennettiin vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaisesti siten, että opiskelijaruokailun osuutta ravintolan liikevaihdosta ei katsottaisi vähäiseksi, kun se on vähintään 10 prosenttia liikevaihdosta.

Ateriakohtaista avustusta myönnettiin 2019 yhteensä 93 opiskelijaravintolan pitäjälle, joilla oli 314 toimipistettä. Ylimääräistä avustusta sai puolestaan 31 opiskelijaravintolaa. Näistä 1/3 saa avustusta, koska samassa kiinteistössä korkeakoulun kanssa toimii useita julkisia virastoja ja laitoksia tai yrityksiä, joiden henkilökunta käyttää samaa ravintolaa. Jos pääosa kiinteistöstä ei ole korkeakoulun hallinnassa ja pääosa ruokailijoista ei ole opiskelijoita ja oppilaitoksen henkilökuntaa, tilaa ei katsota pelkästään korkeakoulun tilaksi. Jos näiden yhteiskäytössä olevien ruokaloiden määrä alkaa kasvaa huomattavasti, joudutaan arvioimaan avustuksen tarkoituksenmukaisuutta. Ylimääräisen avustuksen ehtona on myöskin se, että tilojen ja kiinteiden laitteiden kustannuksia ei rahoiteta pääosin julkisista varoista. Rahoituspohjan selvittely voi olla työlästä mutta välttämätöntä, koska tällä avustuksella ei ole tarkoitus korvata muuta julkista rahoitusta. Ylimääräinen avustus on erityisen tärkeä pienemmille opiskelijaravintoloille, jossa valtaosa ruokailijoista on opiskelijoita.

Avustukseen oikeuttavien aterioiden enimmäishintoja korotettiin 1.3.2012 lukien helmikuun 2008 jälkeen tapahtuneen alan palkka- ja raaka-aineiden kustannuskehityksen sekä yleisen inflaatiokehityksen perusteella noin kuusi prosenttia. Tätä edellisen kerran enimmäishintoja tarkistettiin 1.8.2008 lukien. Opiskelija-aterioiden enimmäishinnan tarkistamiseen ei ole säädöksiin perustuvaa pakotetta. Hinnantarkistuksia on tehty tarvittaessa Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n esitysten pohjalta. Lähtökohtana on ollut alan työehtosopimukseen perustuvat palkantarkistukset ja raaka-aineiden hintakehitys.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut (MaRa ry) ja Palvelualojen ammattiliitto (PAM ry) ovat esittäneet 28.10.2019 kirjelmässään opetus- ja kulttuuriministeriölle ateriatukeen oikeuttavan enimmäishinnan korottamista 11,1 prosentilla. Korotusesitystä perustellaan siten, että aterioiden valmistamisesta aiheutuvat kustannukset ovat nousseet edellisen hinnantarkistuksen jälkeen huomattavasti. Kustannusten nousu on johtanut opiskelija-aterioiden tason laskuun. Myös aterioita tarjoavien yritysten kannattavuus on heikentynyt. Korotusesityksen mukaan vaarana on, että pienimmät toimipisteet luopuvat aterioiden tarjoamisesta.

4. Yksityiskohtaiset perustelut

1 § *Soveltamisala*

Ehdotettu 1 §:n 1 momentti vastaisi voimassa olevan asetuksen 1 §:n 1 momenttia.

Opiskelijaravintolan katsotaan toimivan korkeakoulun tiloissa silloin, kun tilat ovat korkeakoulun tai sen ylläpitäjän omistuksessa taikka hallinnassa vuokra- tai muun sopimuksen perusteella.

Omistuksen tai hallinnan perusteella korkeakoulu voi tällöin vakiintuneen käytännön mukaisesti luovuttaa tilat maksutta ravintolan käyttöön opiskelijaruokailun järjestämiseksi.

Opiskelijaravintolan katsotaan toimivan korkeakoulun omistamissa tiloissa myös silloin, jos ravintola on vuokrannut tilat suoraan korkeakoulun tai sen ylläpitäjän omistamalta

kiinteistöyhtiöltä. Jos samassa kiinteistössä korkeakoulun kanssa toimii useita julkisia virastoja, laitoksia tai yrityksiä, joiden henkilökunta käyttää samaa ravintolaa, voidaan edellä kuvattuun soveltamisalamäärittelyyn liittyvien omistus- tai hallintaolosuhteiden perusteella katsoa, että kysymyksessä ei ole pelkästään korkeakoulun tila ja ravintolalle voidaan poikkeuksellisesti myöntää ylimääräistä avustusta. Poikkeusta ei sovelleta kuitenkaan, jos suurin osa kiinteistöstä on korkeakoulun hallinnassa ja ravintolan ruokailijoista suurin osa on opiskelijoita.

Ehdotetun 2 momentin mukaan avustusta voidaan myöntää niiden opiskelijoiden aterioiden hinnan alentamiseksi, jotka suorittavat Suomessa sijaitsevassa suomalaisessa korkeakoulussa yliopistolain (558/2009), ammattikorkeakoululain (932/2014) taikka poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain (1164/2013) nojalla alempaa tai ylempi korkeakoulututkintoa, ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa tai opintotukeen oikeuttavaa täydennyskoulutusta tai erikoistumiskoulutusta. Avustuksella ei voida kuitenkaan ehdotetun uuden 3 momentin mukaan alentaa ammattikorkeakoululain 13 §:ssä, yliopistolain 9 §:ssä tai poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 20 §:ssä säädettyyn tilauskoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden aterioiden hintaa.

Pykälän 2 momenttia täsmennettäisiin vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaisesti siten, että soveltamisala koskisi Suomessa sijaitsevassa suomalaisessa korkeakoulussa järjestettävää koulutusta. Täsmennys korkeakoulun sijaitsemisesta Suomessa rajaa soveltamisalan ulkopuolelle mahdolliset Suomen ulkopuolella sijaitsevat suomalaisen korkeakoulun toimipisteet. Korkeakoulutusta koskevien lakien mainitseminen on puolestaan tarpeen, koska avustuksen määrällä alennettua ateriaa ei ole tarkoitettu myytäväksi opiskelijalle, joka suorittaa Suomesta käsin etäopintoina ulkomaisen korkeakoulun tutkintoa. Avustuksella ei ole myöskään tarkoitus alentaa loma-aikoina Suomessa oleskelevan ja ulkomaisen korkeakoulun tutkintoa suorittavan opiskelijan aterian hintaa.

Koulutuksen osalta kirjoitusasua ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan voimassa olevassa yliopistolaissa ja ammattikorkeakoululaissa käytettäviä käsitteitä. Voimassa olevan 2 momentin mukaan soveltamisalan piiriin kuuluu korkeakoulututkintoon tähtäävien opintojen lisäksi korkeakoulujen ammatillisiin täydennyskoulutusohjelmiin tai erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka ammatilliseen kelpoisuuteen tai virkakelpoisuuteen tähtääviin lisäopintoihin osallistuvien opiskelijoiden aterioiden hinnan alentaminen. Ammatilliseen kelpoisuuteen tai virkakelpoisuuteen tähtääviä lisäopintoja ei määritellä korkeakoululainsäädännössä, mikä mahdollistaa soveltamisalaan tarpeetonta tulkinnanvaraisuutta. Käytännössä korkeakouluissa järjestetään vain ehdotuksen mukaisia korkeakouluopintoja eli mainittuihin korkeakoulututkintoihin tähtääviä opintoja, täydennyskoulutusta ja erikoistumiskoulutusta. Täydennyskoulutuksen tai erikoistumiskoulutuksen tulee olla edelleen opintotukeen oikeuttavaa, mikä edellyttää muun muassa opintotukilain mukaisesti opintojen päätoimisuutta.

Soveltamisalan piiriin kuuluvia opintoja suorittava opiskelija voi käytännössä ostaa ateriakohtaisella avustuksella alennetun aterian mistä tahansa ateriatuen piiriin kuuluvasta opiskelijaravintolasta. Maanpuolustuskorkeakoulussa korkeakoulututkintoa suorittava ei kuulu avustuksen piiriin, mutta esimerkiksi Maanpuolustuskorkeakoulussa korkeakoulututkintoa suorittava ja toisessa soveltamisalan piiriin kuuluvassa suomalaisessa korkeakoulussa nk. joustavan opinto-oikeuden opiskelijana oleva voi saada edun ruokaillessaan kyseisen korkeakoulun opiskelija-ravintolassa.

Ehdotettu tilauskoulutusta koskeva rajaus on uusi. Rajaus on perusteltu, koska tilauskoulutuksesta aiheutuvista kustannuksista vastaa aina koulutuksen tilaaja. Tilauskoulutusta on voitu järjestää

vuoden 2019 alusta lukien yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa sekä poliisiammattikorkeakoulussa. Kyse on korkeakoulututkintoon johtavasta opetuksesta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkiyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö.

2 § Ateriakohtaisen avustuksen myöntämisedellytykset

Ehdotettu 2 § vastaisi pääosin voimassa olevaa asetuksen 2 §:ää ja siinä säädettäisiin ateriakohtaisen avustuksen myöntämisen edellytyksistä. Ateriakohtaisen avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että ravintolatoiminta on tarpeellista riittävien ruokailumahdollisuuksien järjestämiseksi opiskelijoille, ravintolatoiminta järjestetään tarkoituksenmukaisella tavalla, opiskelija-ateria täyttää laadultaan yleiset terveydelliset ja ravitsemukselliset vaatimukset. 1 momentin 4 kohdan mukaan ehtona on myös, että opiskelija-ateriasta peritään enintään tässä asetuksessa vahvistetun enimmäishinnan alennettuna ateriakohtaisen avustuksen määrällä. Voimassa olevassa 4 kohdassa olevan ateriaturki sanan tilalle ehdotetaan pykälässä aiemmin käytettyä käsitettä ateriakohtainen avustus. Lisäksi avustuksen edellytyksenä on, että opiskelija-aterian alentamaton hinta ei ylitä ravintolan muilta asiakkailta samanlaisesta ateriakokonaisuudesta perittävää arvonlisäverotonta hintaa. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi uusi informatiivinen 2 momentti, jonka mukaan ateriakohtaisen avustuksen määrästä päätetään valtion talousarviossa.

3 § Ylimääräisen avustuksen myöntämisen edellytykset

Ehdotetussa 3 §:ssä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti ylimääräisen avustuksen myöntämisen edellytyksistä. Ylimääräisen avustuksen myöntämisen edellytyksenä olisi edelleen, että opiskelijaravintolan pitäjälle on myönnetty 2 §:n mukaista ateriakohtaista avustusta, opiskelijaravintolan tilojen ja kiinteiden laitteiden kustannuksia ei rahoiteta pääosin julkisista varoista sekä opiskelijaruokailun osuus ravintolan koko liikevaihdosta on vähintään 10 prosenttia. Lisäksi ylimääräisen avustuksen määrässä otettaisiin nykytilaa vastaavasti huomioon tilojen muu käyttö ja siitä saatavat tulot. Nykyinen soveltamiskäytäntö on se, että tilat ja kiinteät laitteet katsotaan ylimääräisen avustuksen osalta rahoitetuiksi julkisista varoista silloin, jos kiinteistö on vähintään 50 prosenttisesti julkisessa omistuksessa. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi uusi informatiivinen 2 momentti, jonka mukaan ylimääräisen avustuksen määrästä päätetään valtion talousarviossa.

4 § Avustukseen oikeuttavat ateriat ja niiden enimmäishinnat

Avustukseen oikeuttavan lounaan enimmäishintaa ehdotetaan tarkistettavaksi alan kustannuskehityksen perusteella. Tarkoitus on, että opiskelija-aterian tason tulisi vastata henkilöstöruokailussa yleensä vaadittavaa tasoa. Enimmäishinnan korottaminen on perusteltua myös siksi, että sillä turvataan, että opiskelija-ateriat pysyvät laadullisesti täysipainoisina.

Aterian enimmäishintaa ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 4,54 eurosta 0,46 eurolla eli noin 11 prosentilla. Tällöin opiskelija-aterian enimmäishinnaksi tulisi 5 euroa. Erikoisannoksen enimmäishintaa ehdotetaan korotettavaksi 6,89 eurosta 0,76 eurolla 7,65 euroon. Erikoisannoksen vähimmäishinnaksi ehdotetaan 6,30 euroa, jossa olisi korotusta 0,61 euroa. Voimassa oleva vähimmäishinta on 5,69 euroa. Vähimmäishinnan asettaminen on tarpeen, jotta tavanomaisten lounasannosten hintaa ei voida nostaa lounaan enimmäishintaa korkeammaksi kutsumalla annosta erikoisannokseksi.

Opiskelijalta ateristiasta perittävää hintaa voitaisiin edelleen alentaa ateristiakohtaisen avustuksen määrällä. Sana ateristiatiuki korvattaisiin selkeyden vuoksi sanalla ateristiakohtainen avustus. Voimassa olevassa asetuksessa käytetty sana ateristiatiuki on vakiintunut yleiskäsite, jota on käytetty pitkään tarkoittaen nimenomaan ateristiakohtaisen avustusta.

5 § Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2020.

5. Ehdotuksen vaikutukset

Asetuksen 1 §:n (soveltamisala) 2 momentissa säädetään aiempaa selkeämmin siitä, missä koulutuksessa olevien korkeakouluopiskelijoiden ateristioiden hinnan alentamiseksi avustusta voidaan myöntää. Asetuksen soveltamisala olisi pääosin sama kuin nykyisin, mutta avustusta ei myönnettäisi ateristiian hinnan alentamiseksi opiskelijan osallistuessa ammattikorkeakoululain 13 §:ssä, yliopistolain 9 §:ssä tai poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 20 §:ssä säädettyyn tilauskoulutukseen.

Opiskelija-ateristiian enimmäishinnan tarkistuksella ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia. Ehdotetun korotuksen jälkeen opiskelijalounaan enimmäishinta olisi 5 euroa ja opiskelijalta perittävä hinta ateristiakohtaisen avustuksen vähentämisen jälkeen enintään 3,06 euroa, koska ateristiakohtainen avustus on tällä hetkellä 1,94 euroa. Ateristiakohtainen avustus olisi 39 prosenttia enimmäishinnasta. Vuoden 2011 jälkeen tähän asti osuus on ollut yli 40 prosenttia.

Säännöllisesti opiskelijaravintolassa ateristiioivan opiskelijan menoja ehdotettu hinnankorotus lisää noin 9 eurolla kuukaudessa. Opintorahan määrät nousevat indeksikorotuksen myötä 1.8.2020 lukien noin yhdellä prosentilla, joten opintorahojen korotus kattaisi säännöllisesti ruokailevalla itsenäisesti asuvalla opiskelijalla enintään kolmanneksen ateristioiden hinnan noususta.

Ehdotettu enimmäishinnan korotus turvaisi sen, että opiskelijalounas voisi täyttää edelleen sille asetetut laadulliset vaatimukset. Enimmäishinnan korottaminen ei merkitsisi sitä, että ateristiian hintaa korotetaan välittömästi kaikissa toimipaikoissa.

6. Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä. Asetusluonnoksesta on pyydetty lausunto valtiovarainministeriöltä, sosiaali- ja terveystministeriöltä, Ruokavirastolta, Kansaneläkelaitokselta, Suomen ylioppilaskuntien liitolta (SYL ry), Suomen opiskelijakuntien liitolta (SAMOK ry), sekä Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:ltä ja Palvelualojen ammattiliitolta Pam ry:ltä.

Lausuntoyhteenveto

7. Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2020.

Valtioneuvoston asetus korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemisen perusteista

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään valtioneuvustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla:

1 §**Soveltamisala**

Tätä asetusta sovelletaan myönnettäessä opintotukilain (65/1994) 49 §:ssä tarkoitettua valtioneuvustusta opiskelijaravintoloille opiskelija-aterian hinnan alentamiseksi (*ateriakohtainen avustus*) ja muualla kuin korkeakoulun tai sen ylläpitäjän hallinnassa olevissa tai omistamissa tiloissa sijaitsevien opiskelijaravintolan tilojen ja kiinteiden laitteiden kustannuksiin (*ylimääräinen avustus*).

Avustusta voidaan myöntää niiden opiskelijoiden aterioiden hinnan alentamiseksi, jotka suorittavat Suomessa sijaitsevassa suomalaisessa korkeakoulussa yliopistolain (558/2009), ammattikorkeakoululain (932/2014) taikka poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain (1164/2013) nojalla:

- 1) alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa, ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa; tai
- 2) opintotukeen oikeuttavaa täydennyskoulutusta tai erikoistumiskoulutusta.

Avustuksella ei voida kuitenkaan alentaa ammattikorkeakoululain 13 §:ssä, yliopistolain 9 §:ssä tai poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 20 §:ssä säädettyyn tilauskoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden aterioiden hintaa.

2 §**Ateriakohtaisen avustuksen myöntämisen edellytykset**

Ateriakohtaisen avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että:

- 1) ravintolatoiminta on tarpeellista riittävien ruokailumahdollisuuksien järjestämiseksi opiskelijoille;
- 2) ravintolatoiminta järjestetään tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) opiskelija-ateria täyttää laadultaan yleiset terveydelliset ja ravitsemukselliset vaatimukset;
- 4) opiskelija-ateriasta peritään enintään tässä asetuksessa vahvistettu enimmäishinta alennettuna ateriakohtaisen avustuksen määrällä; ja
- 5) opiskelija-aterian alentamaton hinta ei ylitä ravintolan muilta asiakkailta samanlaisesta ateriakokonaisuudesta perittävää arvonlisäverotonta hintaa.

Ateriakohtaisen avustuksen määrästä päätetään valtion talousarviossa.

3 §

Ylimääräisen avustuksen myöntämisen edellytykset

Ylimääräisen avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että:

- 1) opiskelijaravintolan pitäjälle on myönnetty 2 §:n mukaista ateriakohtaista avustusta;
- 2) opiskelijaravintolan tilojen ja kiinteiden laitteiden kustannuksia ei rahoiteta pääosin julkisista varoista; sekä
- 3) opiskelijaruokailun osuus ravintolan liikevaihdosta on vähintään 10 prosenttia.

Ylimääräisen avustuksen määrässä otetaan huomioon tilojen muu käyttö ja siitä saatavat tulot.

Ylimääräisen avustuksen määrästä päätetään valtion talousarviossa.

4 §

Avustukseen oikeuttavat ateriat ja niiden enimmäishinnat

Opiskelija-ateria on ateriakokonaisuus, joka sisältää pääruoan, salaatin, juoman, leivän ja levitteen. Erikoisannos on kalliimmista raaka-aineista valmistettu opiskelija-ateriaa vastaava ateriakokonaisuus.

Avustukseen oikeuttavan opiskelija-aterian enimmäishinta on 5 euroa. Erikoisannoksen vähimmäishinta on 6,30 euroa ja enimmäishinta 7,65 euroa. Opiskelijalta ateriasta perittävää hintaa alennetaan ateriakohtaisen avustuksen määrällä.

5 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2020.

Tällä asetuksella kumotaan korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemisen perusteista annettu valtioneuvoston asetus (54/2012).